

Viite

MOST021-26

Asia

Leshoosien kehittäminen

Asiasanat	VENÄJÄ, KESTÄVÄ METSÄTALOUS
Hoitaa UM	ITÄ-22
Hoitaa UE	MOS
Koordinoi	
Tiedoksi	ITÄ-23; ITÄ-24; ITÄ-25; KPO-03 BER; PIE KTM; METSÄHALLITUS; METSÄNTUTKIMUSLAITOS; METSÄTEOLLISUUS RY; MMM/MEO; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; TEKNOLOGIATEOLLISUUS; YM

Leshoosien kehittämisessä ei ole tapahtunut parin vuoden aikana merkittävää kehitystä, koska periaateratkaisuja ei ole tehty. Lähes yksimielisiä ollaan siitä, että leshoosien hallintotehtävät ja liiketoiminta tulisi eriyttää.

Moskovan alueella tehdyn selvityksen mukaan hallintotehtäviin tarvittaisiin vajaa neljäsosa nykyisestä henkilöstöstä vaikka metsätalouden perustoimenpiteiden suunnittelun ja organisoinnin työmenekit ovat varsin korkeita verrattuna skandinaavisiin vastaaviin tunnuksiin.

Leshoosien kehittämiseen tarvitaan aikaa ja ilman perusteellisten pilot-projektien antamia tuloksia on vaikea edetä. Kaikki kehittämisen vaihtoehdot johtavat väistämättä henkilöstön tarpeen pienenemiseen.

Venäjän yli 80 milj. hehtaarin metsävarannon aluehallinnosta vastaavat leshoosit, joita on noin 1800. Leshoosit ovat valtion laitoksia [gosudarstvennoe utšreždenie], joilla kuitenkin usein on merkittävästi liiketoimintaa. Keskusteltaessa metsähallinnon uudistamisesta ollaan periaatteessa jokseenkin yksimielisiä siitä, että niiden hallinto- ja valvontatehtävät tulee erottaa liiketoiminnasta. Erottaminen on käytännössä vaikeaa, koska budjettirahoituksen vajuksen takia leshoosit rahoittavat suurelta osin toimintansa omilla tuloillaan. Liiketoiminta on valtaosin kasvatushakkuista korjattavan puun myyntiä.

Varsinkin metsäteollisuus arvostelee tiukasti leshoosien puunkorjuuta, koska katsoo sen heikentävän puunkorjuuyritysten toimintaedellytyksiä. Äskettäin metsäteollisuuden harjoittajien ja puunviejien liiton presidentti **M. Tatsjun** taas kerran kritisoi, että leshoosit, joita kukaan ei kontrolloi, hakkaavat parhaat metsät kasvatushakkuilla maksamatta kantorahaa ja sen tuloksena päätehakuissa saadaan vähemmän puuta.

Hazinov ja Jakovleva (2003) ovat analysoineet Moskovan alueella sijaitsevan Venäjän metsänimisen koeleshoosin toimintaa. He päätyvät johtopäätöksen, että hallinnon ja liiketoiminnan eriyttäminen on välttämätöntä. Nykytilanteessa esimerkiksi kirjanpidon ja verotuksen ongelmat ovat suuria

ja ne työllistävät suhteettoman paljon. He esittävät, että koeleshoosiin tulisi perustaa liiketoimintayksikkö, joka olisi tyyppiä valtion liikelaitos [gosudartsvennoe unitarное predpriyatie]. Toimintojen eriyttäminen edellyttää niiden tarkempaa analyysiä.

Lysenko (2003) esitteli Moskovan alueen metsähallinnossa tehtyä leshoosien toiminnan analyysiä. Leshoosin tasolla hallintoon [gosudarstvennoe upravlenie lesnym hozjajstvom] kuuluvat seuraavat tehtävät:

- Ohjaustoiminnot [razporjaditelnye funktsii]: esim. määräykset ja ohjeet puunkorjuuyrityksille
- Organisoititehtävät [organisatsionnye funktsii]: esim. metsävaralaskenta ja yhteydet muihin organisaatioihin ja väestöön
- Valvontatehtävät [kontrolnye funktsii]: metsänhoitokohteet, leimikkosuunnitelmat, hakkuu-alojen jälkitarkastus, metsäpalon- ja tuhojen torjuntatoimet, metsäpaloalueet, rakennuskohteet sekä normien rikkomukset ja niistä seuraavat toimet

Hallintotehtäviin tarvittava työpanoksen määrä selvitettiin haastattelemalla lähes 60 metsäammattilaisista. Saadut työmenekit olivat varsin suuria. Päätehakkuiden suunnitteluun tarvitaan 1.39 pv/ha, kasvatushakkuiden suunnitteluun ja organisointiin 3-6 pv/ha sekä taimikonhoidon suunnitteluun ja organisointiin n. 2 pv /ha. Koko leshoosin tasolla valvonnan, suunnittelun ja raportoinnin työmenekki on useita henkilötyövuosia.

Hallintotehtävien työmenekin pohjalta laskettiin tarvittava henkilöstön määrä ja verrattiin sitä nykytilanteeseen. Moskovan alueen 27 leshoosissa tarvittaisiin näillä perusteilla hallintoon 590 henkeä, mikä on 14 % nykyisestä leshoosien henkilöstöstä. Jos vertailusta jätetään pois suorittavan työn tekijät olisi hallintoon tarvittavan henkilöstön osuus noin 25 % nykyisestä.

Arviointia

Tässä esitetyt tiedot ovat ensimmäisiä näkemiäni tuloksia leshoosien toiminnan yksityiskohtaisesta analyysistä. Suunnittelulle on olemassa hyvä lähtökohdat, kun toimintojen rakenne on jäsenelty ja työmenekki on arvioitu. Vastaava selvitys tulisi tehdä kaikkien subjektien metsähallinnossa, koska niiden olosuhteet ja toiminnan rakenne eroavat toisistaan.

Mielenkiintoista on, että valvonnan lisäksi hallintoon kuuluviksi lasketaan leimikoiden ja metsänhoitokohteiden suunnittelu, joka skandinaavisessa valtion metsätaloudessa kuuluu liiketoimintaan ja erillinen metsäviranomaisen vain valvoo toimintaa. Todennäköisesti Venäjälläkin pitkäaikaisen vuokrauksen yleistyessä on perusteltua siirtää näitä töitä metsän käyttäjälle.

Hallintotehtäviin tarvittaisiin Moskovan alueen leshooseissa alle neljäsosa nykyisestä henkilöstöstä ja pääosa jäisi liiketoiminnan puolelle. Tämä viittaa siihen, että liiketoiminnan tulevaisuuden suunnittelu todella suuri kysymys, kun kehitetään uusia rakenteita. Ensiksi on päätettävä siitä, tarvitaanko valtion omaa metsätalouden liiketoiminnan organisaatiota.

Metsätalouden perustoimenpiteiden suunnittelun ja organisoinnin työmenekit ovat varsin korkeita verrattuna skandinaaviin vastaaviin tunnuksiin. Luvut ovat ymmärrettäviä, kun otetaan huomioon näiden töiden suunnittelun yksityiskohtaisuus ja asiakirjojen runsaus. Liiketoimintana toteutettavassa metsätaloudessa myös näiden toimintojen rationalisointi on välttämätöntä.

Todennäköisesti toimivin ratkaisu olisi hallinnon ja liiketoiminnan eriyttäminen leshoosien tasolla siten, että sinne perustettaisiin metsähallinnon ja metsätalouden liiketoiminnan yksiköt. Yleiset lähtökohdat uusien valtion liikelaitosten perustamiselle ovat kuitenkin huonot, koska olemassa oleviakin on tarkoitus yksityistää. Valtion metsätalousliiketoiminnan kehittäminen johtaa väistämättä intressiritiriitaan metsäteollisuuden kanssa, joka pitää jo nykyistä leshoosien puun myyntiä haitallisena. Näyttää siltä, että vaikka metsäyritykset hoitavat valtaosan puunkorjuusta, niin silti Venäjän metsätaloudessa tarvittaisiin myös valtion harjoittamaa liiketoimintaa.

Toisaalta on syytä pohtia sitä, miten puunkorjuuyritykset pystyvät suuremman vastuun metsätaloudesta. Ne tarvitsevat uusiin tehtäviin asiantuntijoita, joita nähtävästi olisi saatavissa metsähallinnosta. Puunkorjaajien suunnalta syntyy varmasti painetta suunnittelu- ja tarkastuskäytäntöjen rationalisointiin, koska liiketoiminta ei pysty kustantamaan kaikkia perinteisiä toimenpiteitä. Koko metsätalouden ja puunkorjuun ketjun rationalisoinnin mahdollisuudet ovat suuret ja tuloksena voitaisiin nostaa sekä kantorahatuloja että parantaa korjuuyritysten kannattavuutta.

Leshoosien kehittämiseen tarvitaan aikaa ja ilman perusteellisten pilot-projektien antamia tuloksia on vaikea edetä. Kaikki kehittämisen vaihtoehdot johtavat väistämättä henkilöstön tarpeen pienenemiseen.

Leshoosien kehittämisessä ei ole tapahtunut parin vuoden merkittävää kehitystä, koska periaateratkaisuja ei ole tehty. Uusimmassa elokuussa 2003 tehdyssä metsälakiesityksessä ei oteta kantaa metsähallinnon rakenteeseen vaan viitataan lakiin federaation hallituksesta ja edelleen hallituksen valtuuttamaan viranomaiseen. Tässä on ilmeisesti taustalla käynnistymässä oleva yleinen hallinnon uudistus.

Lähteet:

Hazinov, I. i Jakovleva, S. 2003. Leshoxy: reformirovanie neizbežno (Leshoosit: uudistus on välttämätön). Lesnoe Hozjajstvo 3:14-15.

Lysenko, V. 2003. Formirovanie struktur gosydarstvennoj lesnoj slyžby ha urovnje leshozov (Metsähallinnon rakenteen kehittäminen leshoosien tasolla). Lesohozjajsvennaja Informatsija 5:15-18.

Tatsjun, M. 2003. Lesnosj kodeks dolžen utšitivat interesy lesopromyslennikov (Metsälaissa tulee ottaa huomioon metsäteollisuuden edut). Lesnaja Gazeta 04.10.2003

LIITTEET